

Asia: VN/27297/2023

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-27

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleittain

-

1. Johdanto, yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 1. Johdanto, sekä muut yleiset huomiot

Sosialidemokraattiset Naiset kiittää mahdollisuudesta lausua tasa-arvo-ohjelman 2024–2027 luonnoksesta. Olemme tyytyväisiä, että tämä ohjelma tehdään ja siinä on monia kannatettavia toimia sekä tavoitteita. Nostamme kuitenkin esille, että koko ohjelman kunniahimon taso on kuitenkin matalalla ja tässä pitää kiihdyttää. Suurin osa tavoitteista on rakenteellisia, jotka toistuvat. Tavoitteisiin toivomme konkretiaa ja ponnekkautta.

Samaan aikaan kuitenkin hallitus leikkaa järjestöiltä, joka haittaa ohjelman toteutumista ja lisäksi ministeriöihin kohdistuvien leikkauksien jälkeen haasteena on, miten ohjelma saadaan osaksi eri ministeriöiden toimintaa. Nostamme esille huolen siitä, miten ohjelmaa viedään käytäntöön ja eteenpäin.

Sosialidemokraattiset Naiset on huolissaan, että luonnos käsittelee hyvin minimaalisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen arkea ja asemaa sekä siihen liittyviä toimia, jotka puuttuisivat syrjintään sekä konkreettiset kotimaan toimenpiteet puuttuvat kokonaan.

Lisäksi ohjelmasta uupuu kokonaan terveydellinen näkökulma. Terveystieteiden tutkimus ja terveydenhuollon sukupuolivähemmistöjen on kielteisiä vaikutuksia naisten saamaan hoitoon ja hoitotuloksiin. Naisten saamat hoidot eivät ole yhtä tehokkaita, diagnoosien saaminen viivästyy, hoidon saamisessa on ongelmia ja naisten terveysongelmiin investoidaan vähemmän suhteessa niiden esiintyvyyteen verrattaessa miehiin. Lisäksi naisilla on suurempi kroonisten sairauksien tautitaakka kuin miehillä. Suomeen onkin rakennettava terveydenhuoltojärjestelmä, jonka käyttäjät ovat tasa-arvoisia keskenään. On kiinnitettävä huomioita siihen, että palveluissa huomioidaan nais erityiset palvelut ja

tehtävä niistä saavutettavia kaikille itsensä naiseksi kokeville aina perusterveydenhuollosta erikoissairaanhoidon saakka. Terveys- tai hyvinvointikeskuksissa tulee vahvistaa gynekologisten asioiden osaamista ja kehittää hoitopolkujen sujuvuutta. Pitää myös aktiivisesti vähentää gynekologisten vaivoihin liittyvää stigmaa.

2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Pitkään jatkuneet ennakkoluulot ja sukupuolistereotyytiat ohjaavat tyttöjä ja naisia pois tieteenalalta. Sosialidemokraattisten Naisten mielestä tulee kiinnittää huomiota ja tukea erityisesti tyttöjen ja naisten luonnontieteiden, matematiikan ja tekniikan aloille. Tarvitaan koulutus- ja koulupolkujen sukupuolen segregatiota purkava toimenpideohjelma, jolla tähdätään olemassa olevien rakenteiden purkamiseen ja tälle työlle osoitetaan resurssit. Korostamme myös sitä, että koulutuksen segregatio vaikuttaa naisten palkkaan, palkkakehitykseen ja sitä kautta eläkkeisiin. Suomessa eläke-ero on 24 prosenttia, eli miesten eläkkeet ovat 24 prosenttia suuremmat kuin naisten.

Lisäksi tyttöjen kohtaamaan häirintään koulupolun aikana tulee myös toimia vahvemmin. Ohjelman luonnoksessa ei oteta huomioon kouluterveyskyselyn tuloksia. Vuoden 2023 tutkimuksen perusteella erityisesti tyttöjen kohtaavat seksuaalista häirintää koulupolun aikana. Tuloksien mukaan 8. ja 9. luokkalaisista, lukiolaisista ja ammatillisen oppilaitoksen tytöistä edelleen lähes 50 % on kokenut seksuaalista häirintää ja ahdistelua viimeisen vuoden aikana. Varsinkin ammattioppilaitoksissa opiskelevat tytöt kokevat eniten häirintää suhteessa muihin. Lähes 40 % on kokenut seksuaalista häirintää netissä tai puhelimesta ja lähes 14 % on kokenut seksuaalista väkivaltaa viimeisen vuoden aikana.

Hallitus on myös esittänyt kuntakohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien ja päiväkotikohtaisten yhdenvertaisuussuunnitelmien laki velvoitteesta luopumista. Toteutuessaan tämä rapauttaa varhaiskasvatuksen laatua ja yhdenvertaisuutta. Laadukkaalla ja ilmaisella varhaiskasvatukselle pystytään tukemaan koulutuksellista tasa-arvoa, parannetaan lasten oppimistuloksia ja ehkäistään syrjäytymistä.

3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

Ohjelmaluonnoksessa nostetaan esille, että hallitus seuraa miten perhevapaaudistus jalkautuu hallituskauden aikana sekä tukee erityisesti isien perhevapaiden käyttöä. Sosialidemokraattiset Naiset kysyvät, että mitkä ovat nämä mittarit. Tässä tulee olla konkreettisimpia tekoja, toimia ja resursseja, jotta hoivavastuu lopulta jakautuu tasan. Lisäksi tulee parantaa perhevapaalta palaavan irtisanomissuojaa.

Naiset eivät ole tasavertaisessa asemassa työelämässä ja moni hallituksen leikkauksista kohdistuu juuri heihin. Esimerkiksi vuoden määräaikaisen sopimuksen tekemisen mahdollistaminen ilman erityistä perustetta ja irtisanomisen helpottaminen lisäävät merkittävästi esimerkiksi raskaussyrjinnän vaaraa. Lisäksi erityisesti naisvaltaisilla aloilla, yleisesti käytettävä osa-aikatyön työ sopimusmalli, on merkittävästi lisääntynyt. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli viime vuonna osa-aikaisesti työskenteleviä palkansaajia enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Aikavälillä 2013–2023 määrä kasvoi 120 000 palkansaajalla. Tämän myötä on lisääntynyt myös vastentahtoisen osa-aikatyön teettäminen. Tämä vaikeuttaa jo muutenkin haastavaa pyrkimystä sukupuolten välisen palkkatasa-arvon toteutumista. Esimerkiksi vuonna 2023 vähittäiskaupan alkaneista työsuhteista 60 prosenttia ja majoitus -ja ravitsemisalalla 59 prosenttia olivat osa-aikaisia. Tarvitaan toimenpiteitä vastentahtoisen osa-aikatyön estämiseksi.

Naisten tulot ovat keskimäärin neljänneksen pienemmät kuin miesten. Naisten ja miesten palkkaerot ovat noin 16 prosenttia naisten tappioksi. Hallituksen esittämä vientivetoinen palkkamalli sementoi naisten ja miesten välisen palkkaeron. Sen vaikutukset tulevat näkymään erityisesti naisvaltaisilla matalapalkka-aloilla ja myöhemmin myös naisten eläkeläisköyhyyden lisääntymisenä. Lisäksi Sosialidemokraattiset Naiset ei koe riittävänä hallituksen esitystä ottaa EU-direktiivi palkka-avoimuudesta minimisäännösten mukaisesti käyttöön.

Sosialidemokraattiset Naiset haluaa nostaa myös esille, että ohjelmasta puuttuu kokonaan omaishoitajat. Läheisiään auttavia, omaistaan hoitavia henkilöitä on Suomessa paljon, arvion mukaan jopa miljoona suomalaista auttaa läheistään erilaisissa arkipäivän tilanteissa. Sotkanet tietokannan mukaan noin 350 000 henkilöä on pääasiallisessa vastuussa läheisensä huolenpidosta. Omaishoitotilanteista noin 60 000 on sitovia ja vaativia, mutta vain runsaassa 50 000 tapauksessa on tehty omaishoitolakiin perustuva omaishoitosopimus. Näissä tilanteissa jopa 80 prosenttia apua tarvitsevan hoivasta on läheisen vastuulla. Omaishoitajat ovat täyttäneet merkittävällä tavalla sosiaali- ja terveyspalvelujen hoitovajetta. Omaishoitajille on taattava yhdenvertaiset tuet ja palvelut koko Suomessa.

4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

Hallituksen päättämät leikkaukset sote-järjestöihin osuvat laajasti Suomessa äärimmäisen tärkeää työtä tekevien sotejärjestöjen toimintaan ja toimijoihin. Leikkaukset järjestöjen toiminnasta eivät tasapainota valtiontaloutta, vaan heikentävät hyvinvointia sekä ne jopa lisäävät kustannuksia ja työttömyyttä tulevaisuudessa. Ennen kaikkea leikkauksista kärsivät palveluja käyttävät ihmiset, jotka jäävät ilman tarvitsemaansa apua. Samoihin ihmisiin kohdistuvat muutkin säästötoimet, kuten sosiaaliturvaleikkaukset. Nämäkin leikkaukset kasaantuvat samoille henkilöille. Järjestöt tekevät tärkeää työtä monien heikommassa asemassa olevien ihmisten auttamiseksi ja tukevat julkisia palveluita. Järjestöjen työllä on myös ennaltaehkäisevä ja siten kustannusten kasvua hillitsevä vaikutus.

Sosialidemokraattiset Naiset haluaa nostaa myös esille, että maalittamisen kriminalisointi edistää sukupuolten tasapuolista osallistumista ja edustuksen lisäämistä. Euroopan tasa-arvoinstituutin tutkimuksien mukaan verkossa tapahtuva vihapuhe on johtanut nuorten yhteiskunnallisen ja poliittisen aktiivisuuden vähenemiseen. Suomessa jopa lähes 60 prosenttia tytöistä epäröi osallistua somekeskusteluihin väkivallan pelossa. European Women's Lobbyn tutkimuksen mukaan naisilla on 27-kertainen riski joutua vihapuheen kohteeksi. Erityisesti naispolitiikkojen kokemaa vihapuhe on kasvanut ja voi pahimmillaan vaikuttaa päätökseen lähteä mukaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja ehdolle asettumiseen vaaleissa. Tämä kaventaa demokratiaa.

5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

Hallituksen leikkaukset kolmannen sektorin järjestöiltä, jotka työskentelevät mm. ennaltaehkäisevässä työssä ovat ristiriidassa ohjelman tavoitteiden kanssa. Nollalinja tekee hienoa työtä, mutta hallitukselta pelkästään sen tukeminen ei riitä. Samaan aikaan Helsingin poliisilaitos on suunnitellut lakkauttaa ennalta estävän toiminnon. Tähän kuuluu myös lähisuhdeväkivaltaan ja kunniaan liittyvään väkivaltaan erikoistunut ryhmä, jonka työ on ollut tärkeää väkivallan uhrien auttamisessa ja turvallisuuden lisäämisessä. Poliisin ennalta estävä toiminta on ollut merkittävä osa väkivallan vastaista työtä, ja sen lakkauttaminen olisi askel taaksepäin turvallisen yhteiskunnan rakentamisessa. Tätä työtä tulisi enemmänkin tukea, kuin leikata.

Sosialidemokraattiset Naiset haluaa nostaa esille, että tarvitaan lisää turvakotipaikkoja. Lisäksi niiden tulee olla saavutettavia ja esteettömiä. Niissä tulee paremmin pystyä huomioimaan, että haavoittuvilla ryhmillä on mahdollisuus päästä turvakotipalveluiden piiriin. Tuleekin lisätä turvakotien esteettömyyttä ja varata resurssit turvakotien esteettömäksi tekemiseksi.

Osana eri lakeja ja toimia tukee kiinnittää huomiota viranomaisten ja muiden keskeisten tahojen kouluttamiseen uudistuneen lain sisällöstä sekä naisiin kohdistuvan väkivallan moninaisuudesta sekä sen tunnistamisesta.

6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

Sosialidemokraattiset Naiset korostavat sitä, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tulee olla feminististä, sekä tasa-arvoon ja ihmisoikeuksiin painottuvaa. Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa tulee huomioida sukupuolten tasa-arvon lisäksi myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt.

Turvallisuuspolitiikassa tulee huomioida myös sosiaalinen ulottuvuus. Tärkeää onkin lisätä naisten edustusta ulko- ja turvallisuuspolitiikassa sekä puolustusvoimien päätöksenteossa.

Eurooppa tai Suomi eivät ole immuuneja tasa-arvon takapakille. Anti-gender–liikehdinnän eli sukupuolten tasa-arvon vastustuksen taustalla on laaja joukko populistisia, nationalistisia, uskonnollisia ja äärioikeistolaisia toimijoita. Liikehdinnän tavoitteena on paitsi estää kehitystä myös peruuttaa jo saavutettuja sopimuksia tai lainsäädäntöä. Demokraattisessa, tasa-arvon lisäämiseen tähtäävässä oikeusvaltiossa ei anneta sijaa naisten asemaa ja tasa-arvoa heikentäville voimille. Suomen tuleekin toimia niin Suomessa kuin kansainvälisesti aktiivisesti anti-gender-liikehdintää vastaan.

7. Institutionaaliset rakenteet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 7. Institutionaaliset rakenteet

Sosialidemokraattiset Naiset haluaa nostaa esille, että THL:n muutosneuvotteluiden seurauksena päätös lakkauttaa tasa-arvotiedon keskus on huolestuttava uutinen tasa-arvon kehitykselle. Se on valtava takaisku tasa-arvon edistämistyölle, sillä se on toiminut yhtenä Suomen tasa-arvoviranomaisista. Se on tuottanut tärkeää tutkimukseen perustuvaa tietoa sukupuolten tasa-arvosta. Tasa-arvotyölle ja sitä tukevalle tutkimukselle tulee turvata riittävät resurssit.

Lisäksi nostamme esille, että kaikkiin lakialoitteisiin tulee tehdä kattava vaikutusten arviointi tasa-arvon, vähemmistöjen, sukupuolten ja lasten oikeuksien osalta. Samaan aikaan tulee kehittää sukupuolitietoista budjetointia. Sosialidemokraattiset Naiset näkevät tärkeänä, että järjestöjen rahoitus turvataan. Samalla tulee varmistaa tasa-arvojärjestöjen toimintaedellytykset ja lisätä tasa-arvo- sekä yhdenvertaisuusvaltuutetun resursseja eikä kaventaa tai leikata niitä.

Sosialidemokraattiset Naiset haluavat painottaa, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohtaama syrjintä ja antirasistiset periaatteet eivät näy ohjelmassa tarpeeksi.

Kettunen Noora
Sosialidemokraattiset Naiset